

Edito

Tijdbewaarders

Jef Peeters

Na de BSE-crisis - niet voorbij, maar enkel uit het nieuws - de mond- en klauwzeercrisis. Eergisteren een botsing van twee treinen, problemen met de veiligheid van onze spoorwegen. Vandaag twee koekjesfabrieken die moeten sluiten, evenals alle vestigingen van een winkelketen. Weer een pak mensen op straat, onzekerheid op de arbeidsmarkt, terwijl er anderzijds op aangedrongen wordt dat we langer zouden gaan werken... We lijken de crisissen wel achterna te hollen. Maar is dat niet de prijs voor de vooruitgang? Moeten we daar niet leren mee leven in een risicomaatschappij? Wel aan risicobestrijding doen - want in een moderne samenleving past het eigenlijk niet dat er iets mis gaat -, maar toch voortdoen! Op die manier verschijnt risicobestrijding zelf als 'een oneindig activistisch proces' (Bauman). Dus niet als de oplossing van de problemen van de moderne samenleving, ook niet als een louter symptoom ervan, maar als haar kern. Het activisme zelf wordt zelden in vraag gesteld, want alles kan altijd beter, en daarvoor moet alles efficiënter. Maar waar stopt dat? Is de roep om 'onthaasting' meer dan een slogan en een doekje voor het bloeden? Het geloof in, en het verlangen naar vooruitgang zit diep in ons hart gegrift. We moeten zo nodig mee zijn. We willen vooruit, en blijven staan is zo goed als achteruitgaan.

Ook groenen haasten zich om 'progressief' genoemd te worden. Maar ik heb hoe langer hoe meer moeite met dat begrip. Het roept bij mij te veel ambivalenties op voor een groene vlag. Een term als 'progressief' heeft natuurlijk allerlei connotaties - waarvan we er als groenen ook een aantal genegen zijn. Maar de associatie met het vooruitgangdenken ligt zo kortbij dat ik er eerder voor zou pleiten om hem aan de kant te laten. Of anders gezegd. Pas wanneer er bereidheid is een aantal evidenties te laten vallen, of minstens in vraag te stellen, komt er openheid voor die centrale vraag van een groen perspectief op de samenleving. De vraag naar het genoeg, de vraag naar efficiëntie (cf. boekbespreking Sachs). En dan komen de groenen ook als conservatieven in het vizier. Want willen wij niet vanalles bewaren? Wilde natuur - voor zover die ons nog rest -, maar ook landschappen. Dieren en planten, maar ook historisch erfgoed. Ecologische diversiteit zowel als culturele verscheidenheid. Met 'onthaasting' willen we ook de tijd bewaren. Niet de kloktijd van het efficiëntiestreven, maar de geleefde tijd van de menselijke ontmoeting. Niet de snelheid van het steeds beter, maar de traagheid van echte kwaliteit.

Groene vragen zijn dus bij uitstek culturele vragen. En dat zijn trage vragen. Een groen perspectief is dan ook een langetermijnperspectief. Groene politiek moet dan allereerst die lange termijn vrijwaren. Hard op sommige remmen gaan staan om tijd te winnen. Tijd voor het stellen van de essentiële vragen, zo nodig tegen de vanzelfsprekendheden van de moderne cultuur in. En dan is het die aloude vraag van Socrates "Hoe te leven?" die we opnieuw kunnen formuleren als "Hoe te leven in de wetenschap dat we hoe dan ook op grenzen botsen?".

De agenda van de actualiteit met zijn hoge crisisgehalte sluit aan bij het moderne activisme. Die agenda slorpt mensen op, zeker ook politici. Oikos kan als tegengewicht maar best die lange termijn in het oog houden. Meningingen over de actualiteit zijn overal te koop - vooral ook veel vrijblijvende. Als een bijdrage aan het denken op langere termijn heeft Oikos o.a. zijn focus gericht op de stad. Zowel dit als het vorige nummer geven daar reeds uiting aan. Maar in de toekomst volgt er meer, waaronder de neerslag van lezingen die door Oikos georganiseerd werden. Hoe interessant te leven in een dichtbevolkte regio als Vlaanderen met respect voor natuurbehoud, en met het oog op een democratische en sociaal rechtvaardige samenleving? Misschien zit in stedelijkheid meer antwoord dan de modale Vlaming vermoedt.